

שם:

כיתה:

תאריך:

## עשרה בטבת וצומות החורבן

דף עבודה

### 1 השלימו בעזרת המחסן.

טבת | תמוז | איכה | בבלים | רומאים | אסתר

- א. המצור על ירושלים החל בחודש \_\_\_\_\_.
- ב. בי"ז ב' \_\_\_\_\_ נפרצו חומות ירושלים.
- ג. בתשעה באב קוראים את מגילת \_\_\_\_\_.
- ד. הבית הראשון נחרב בידי ה' \_\_\_\_\_.
- ה. הבית השני נחרב בידי ה' \_\_\_\_\_.

### 2 התאימו לכל צום את האירוע שהוא מזכיר.

טור א

טור ב

1. צום גדליה

☐ רצח גדליה בן אחיקם

2. עשרה בטבת

☐ תחילת המצור על ירושלים

3. שבעה עשר בתמוז

☐ חורבן בית המקדש

4. תשעה באב

☐ פריצת החומות

### 3 נכון או לא נכון? תקנו.

א. צום עשרה בטבת נמשך מערב עד ערב.

ב. בתשעה באב נחרבו גם הבית הראשון וגם הבית השני.

ג. «בין המצרים» הם ימי שמחה וחתונות.

ד. עשרה בטבת נקבע גם ליום הקדיש הכללי.

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

### 4 מיינו את הצומות לפי סדר החודשים בלוח: תחילת השנה (תשרי-טבת) או סוף השנה (תמוז-אב).

צום גדליה | עשרה בטבת | שבעה עשר בתמוז | תשעה באב

| תשרי-טבת | תמוז-אב |
|----------|---------|
|          |         |

## 5 השלימו את הטבלה.

| צום            | תאריך     | אורך הצום   | מנהג או מקור       |
|----------------|-----------|-------------|--------------------|
| עשרה בטבת      |           | קצר         | יום הקדיש הכללי    |
| שבעה עשר בתמוז | י"ז בתמוז |             | תחילת «בין המצרים» |
| תשעה באב       |           | מערב עד ערב |                    |

## 6 בחרו את התשובה הנכונה.

**א. מה פירוש «שנאת חינום»?**

- שנאה שעולה כסף    ○ שנאה בלי סיבה אמיתית    ○ שנאה לאויב במלחמה    ○ אהבה גדולה

**ב.** למה שוברים כוס בחתונה?

- כדי להבהיל את האורחים
- זכר לחורבן ירושלים
- כי הכוס ישנה
- כדי לסמן את סוף הריקודים

7 זכריה חזה שהצומות יהפכו ל«ששון ולשמחה». מה לדעתכם צריך לקרות כדי שיום עצוב יהפוך ליום שמח?

---

---

---

8 ציירו ציר זמן של ארבעת הצומות לפי סדר חודשי השנה העברית, החל בתשרי. כתבו ליד כל צום את

## התאריך ומילה אחת על מה שהוא מזכיר.

## קמצא ובר קמצא - בקיצור

בתלמוד מסופר על אדם עשיר בירושלים שערך סעודה גדולה. הוא שלח את משרתו להזמין את חברו קמצא, אבל המשרת טעה והזמין את ברקמצא – שהיה שונאו של בעל הסעודה.

כשראה בעל הסעודה את בר קמצא, ציווה עליו לצאת. בר קמצא התחנן: «תן לי להישאר, ואשלם על מה שאוכל». ואפילו הציע לשלם על כל הסעודה. בעל הבית סירב והוציא אותו בבושה.

חכמים ישבו שם ולא מחו. בר קמצא נפגע מאוד, ובכעסו הלך והלשין לשלטון הרומי. לפי הסיפור, מכאן התגלגלו האירועים עד חורבן הבית. הסיפור מלמד כמה מסוכנת השפלה של אדם, וכמה חשוב לא לשתוק מול עוול.

**10 לפי הסיפור, בחרו.**

**א.** מה הייתה הטעות של המשרת?

- הוא שכח להכין אוכל
- הוא הזמין את בר קמצא במקום את קמצא
- הוא איחר לסעודה
- הוא הזמין את כל העיר

**ב.** מה עשו החכמים שישבו בסעודה?

- הגנו על בר קמצא
- שתקו ולא מחו
- עזבו את הסעודה
- שילמו על הסעודה

**11 מי לדעתכם אחראי למה שקרה בסיפור: בעל הסעודה, החכמים שישבו בשקט או בר קמצא? כתבו את דעתכם ונמקו.**

---

---

---

---

**12 ליד כל משפט כתבו מי עשה את המעשה: «הבבלים» או «הרומאים».**

**א.** החריבו את בית המקדש הראשון.

**ב.** החריבו את בית המקדש השני בשנת 70 לספירה.

**ג.** צרו על ירושלים בימי נבוכדנאצר.

**ד.** בימיהם נפרצו חומות ירושלים לפני חורבן הבית השני.

**13 אתגר: היום אין לנו בית מקדש וירושלים בנויה ומלאה חיים. האם לדעתכם עדיין יש טעם לציין את צומות החורבן? כתבו עמדה ושני נימוקים.**

---

---

---

---

## תשובות – עשרה בטבת וצומות החורבן

### 1 השלימו בעזרת המחסן.

- א. המצור על ירושלים החל בחודש **טבת**.  
 ב. ב"ז ב־**תמוז** נפרצו חומות ירושלים.  
 ג. בתשעה באב קוראים את מגילת **איכה**.  
 ד. הבית הראשון נחרב בידי ה־**בבלים**.  
 ה. הבית השני נחרב בידי ה־**רומאים**.

### 2 התאימו לכל צום את האירוע שהוא מזכיר.

טור א

טור ב

1. צום גדליה

1 רצח גדליה בן אחיקם

2. עשרה בטבת

2 תחילת המצור על ירושלים

3. שבעה עשר בתמוז

4 חורבן בית המקדש

4. תשעה באב

3 פריצת החומות

### 3 נכון או לא נכון? תקנו.

- א. צום עשרה בטבת נמשך מערב עד ערב. **לא נכון** – זה צום קצר – מעלות השחר עד צאת הכוכבים.  
 ב. בתשעה באב נחרבו גם הבית הראשון וגם הבית השני. **נכון**  
 ג. «בין המצרים» הם ימי שמחה וחתונות. **לא נכון** – אלה ימי אבלות, ונוהגים לא לערוך בהם חתונות.  
 ד. עשרה בטבת נקבע גם ליום הקדיש הכללי. **נכון**

### 4 מיינו את הצומות לפי סדר החודשים בלוח: תחילת השנה (תשרי-טבת) או סוף השנה (תמוז-אב).

| תשרי-טבת             | תמוז-אב                  |
|----------------------|--------------------------|
| צום גדליה, עשרה בטבת | שבעה עשר בתמוז, תשעה באב |

### 5 השלימו את הטבלה.

| צום            | תאריך          | אורך הצום   | מנהג או מקור                   |
|----------------|----------------|-------------|--------------------------------|
| עשרה בטבת      | <b>י' בטבת</b> | קצר         | יום הקדיש הכללי                |
| שבעה עשר בתמוז | י"ז בתמוז      | <b>קצר</b>  | תחילת «בין המצרים»             |
| תשעה באב       | <b>ט' באב</b>  | מערב עד ערב | <b>קריאת מגילת איכה וקינון</b> |

**6 בחרו את התשובה הנכונה.**

**א.** מה פירוש «שנאת חינו»?

○ שנאה שעולה כסף • **שנאה בלי סיבה אמיתית** ○ שנאה לאויב במלחמה ○ אהבה גדולה

**ב.** למה שוברים כוס בחתונה?

○ כדי להבהיל את האורחים • **זכר לחורבן ירושלים** ○ כי הכוס ישנה ○ כדי לסמן את סוף הריקודים

**7 זכריה חזה שהצומות יהפכו ל«ששון ולשמחה». מה לדעתכם צריך לקרות כדי שיום שיהיה שמח?**

**תשובה אפשרית:** תשובה מנומקת, למשל: כשהסיבה לעצב תתוקן – אחדות במקום שנאת חינו, שלום, בניין ירושלים; או שינוי בהתנהגות האנשים.

**8 ציירו ציר זמן של ארבעת הצומות לפי סדר חודשי השנה העברית, החל בתשרי. כתבו ליד כל צום את התאריך ומילה אחת על מה שהוא מזכיר.**

**תשובה אפשרית:** ציר: ג' בתשרי – גדליה; י' בטבת – מצור; י"ז בתמוז – חומות; ט' באב – חורבן.

**10 לפי הסיפור, בחרו.**

**א.** מה הייתה הטעות של המשרת?

○ הוא שכח להכין אוכל • **הוא הזמין את בר קמצא במקום את קמצא** ○ הוא איחר לסעודה ○ הוא הזמין את כל העיר

**ב.** מה עשו החכמים שישבו בסעודה?

○ הגנו על בר קמצא • **שתקו ולא מחו** ○ עזבו את הסעודה ○ שילמו על הסעודה

**11 מי לדעתכם אחראי למה שקרה בסיפור: בעל הסעודה, החכמים שישבו בשקט או בר קמצא? כתבו את דעתכם ונמקו.**

**תשובה אפשרית:** עמדה מנומקת. למשל: בעל הסעודה – השפיל אדם בפומבי וסירב לכל פשרה; החכמים – יכלו למחות ולא עשו; בר קמצא – הגיב בנקמה שפגעה בכולם. אפשר לטעון שהאחריות משותפת.

**12 ליד כל משפט כתבו מי עשה את המעשה: «הבבלים» או «הרומאים».**

**א.** החריבו את בית המקדש הראשון. ← **הבבלים**

**ב.** החריבו את בית המקדש השני בשנת 70 לספירה. ← **הרומאים**

**ג.** צרו על ירושלים בימי נבוכדנאצר. ← **הבבלים**

**ד.** בימיהם נפרצו חומות ירושלים לפני חורבן הבית השני. ← **הרומאים**

**13 אתגר: היום אין לנו בית מקדש וירושלים בנויה ומלאה חיים. האם לדעתכם עדיין יש טעם לציין את צומות החורבן? כתבו עמדה ושני נימוקים.**

**תשובה אפשרית:** עמדה עם שני נימוקים, למשל: כן – (1) זיכרון היסטורי ושייכות לעם; (2) לקח של אחדות ואהבת חינום שרלוונטי גם היום; (3) יום הקדיש הכללי. או עמדה אחרת מנומקת בכבוד.